

A bűvésztlől csodát várnak

Sándor János rendezi a Hegedűst

A színházi világ iratlan szabálya, hogy épületavatásakor az első előadással az építőt tisztelik meg. Nincs ez másként a Szegedi Nemzeti Színházban sem, ahol a múlt szombati galát követően a *Hegedűs a háztetőn*-nek, vagyis az első bemutatónak előestéjén díszelőadáson láthatják *Joseph Stein* musicaljét a kivitelezők. A premier előtörténetéhez tartozik még, hogy a szegediek előadását nem itt látja először a közönség. A múlt évadot záró turné során eljátszották már Fertőrákoson és Szombathelyen, a hírek szerint tomboló sikerrel.

A rendező Sándor Jánoson láthatóan még nem múltak el a gálaest izgalmi. A színpad közepén találtam, egy ládafaélén ült a félhomályban, fejét kezébe temetve. Ahogy melléporodtam, megsejtettem, ilyenkor lehet a legnehezebb. Pár nappal a premier előtt, szemben a többemeletnyi, néptelen nézőterrel. Azt szokták mondani ilyenkor, „üresen ásitóznak a széksorok”, pedig inkább lapítanak némán. Kiszámíthatatlanul, fenyegetően-e vagy biztatón?

A bűvésztlől csodát várnak, ám a mutatvány gyakorlására nem kap elég időt... — sóhajt a főrendező. — Most ismerkedünk az új technikával, vagy inkább máris alkalmazni próbáljuk a még meg nem tanultakat.

— Milyen trükköket terveznek?

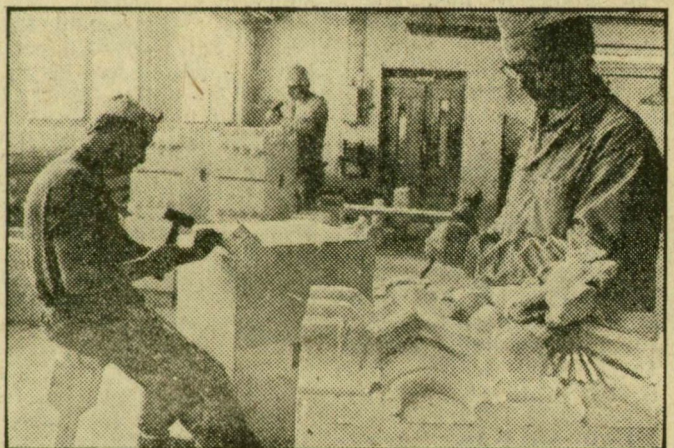
— Ha minden sikerül, majdnem olyan lesz az előadás, technikai szempontból legalábbis, mint egy Jancsó-film. Azaz, egyik jelenet átútni a másikba, követhetjük a szereplőket, amint a másik színre átjutnak. Amennyiben bejön, a színpadon repülni is fognak. Szó szerint, nem is alacsonyan. Am ne haragudjanak meg, ha mégsem, hiszen az utolsó pillanatban is kiderülhet valami műszaki akadály. Ahogy a közönségnek is meg kell tanulnia, hogy ebben a ragyogó épületben máshol van a bűfő, más ajtó kell belépni, ugyanúgy nekünk is. Csakhogy, a néző legfeljebb elkécsik, mégis láthatja, amiről lemaradt — az előcsarnok ipari tévékészülékén. Nekünk viszont pironkodni kell, pedig nem volt több időnk...

— Azt hihetnék a modern berendezések egy csapásra megoldják a műszaki problémákat...

— A korszerűségük egyben hátrányuk is, legalábbis egyelőre. Túl bonyolultak ahhoz, hogy egyik napról a másikra jól lehessen üzemeltetni. Például, eddig akár premier közben is leszalhattam a világítóhelyiségbe, s korrigáltuk, ha túl sötétnek vagy túl világosnak tűnt a színpad. Most ez lehetetlen. Komputerbe tápláljuk a világítás menetét, és kész. Automatikusan megy, számítógép vezérli az előadáson, hogy mikor, hány lámpa, milyen fényerővel gyulladjon ki. Ha belenyúlunk, törli az egész programot.

A márvány lépcsőházban átkeringünk a világosítószobába. Mi tagadás, inkább

Kódíszek a Parlamentnek

A Debreceni Úvegipari Szövetkezet kőfaragó szakemberei is dolgoznak az Országházat díszítő kövek felújításán. A díszítőelemeket az eredetinelő időt állóbb, süttöi mészkből készítik. Ebben az évben a kőszobrászok mintegy 12 ezer órnyi munkát fordítanak a Parlament kódíszének újjáfaragására

bad rájuk erőltetni a többség akaratát. Megférünk egymás mellett, kicsik és nagyok. A Bibliától a szocializmusig, ezt állotta minden haladó és emberszerető eszme, s csak az éli túl a történelmet, amelyik erre képes.

— A szereposztásról. Két kiválóság fér meg egyszerre Tevje jelmezében: Gregor József és Király Levente.

— Két ilyen jó színészünk van, hát miért ne? Érdekes, hogy mindkettő rendelkezik olyan tulajdonságokkal, amelyekkel a másik kevésbé.

— Akkor jár jól tehát a néző, ha mindkét változatra elmegy?

— Nem reklám, de tényleg így van. Király Levente az általam ismert valamennyi Tevje közül a „legszegényebb”. Eddig ez egy reprezentatív szerep volt. O remekül érzékelteti a szegénységet, s vele a meggazdagodás vágyát. Gregor Józsefről csak annyit, hogy november közepe táján lép be, mikor is hazaérkezik houstoni vendégszerepléséről.

Miközben kikísér, elmondja: élőben, hangosítás nélkül megy a zene, ének. Nincs mikrofon, nem bírni el a darab stílusa. A portásfülkében megmutat még egy japán csodamasinát: füstérkező, tűzjelző komputert. Képernyőjén OK-val jelzi: egyik helyiségben sincs baj. Hisz nem árt az óvatosság. Bárha száz évvel ezelőtt működhetett volna a számítógép...

Varju Erika

Nemzetközi szimpózium

A társadalom és az etikai értékek címmel tizenöt ország marxista és katolikus tudósainak részvételével háromnapos nemzetközi szimpózium kezdődött szerdán Budapesten, a Nemzetközi Kereskedelmi Központ tanácstermében. A tudományos tanácskozás vendőkei: a Magyar Tudományos Akadémia elnöksége és a Vatikáni Nem Hívők Titkársága. Az eszmecsere lebonyolítását az MTA Filozófiai Intézete és a Római Pápai Gergely Egyetem vállalta.

Szentágothai János akadémikus köszöntötte a résztvevőket, majd Berend T. Iván akadémikus, az MTA elnöke tartott megnyitó beszédet. Előjáróban leszögezte: a mostani tanácskozás nem a különbségek konfrontációját, és nem is az összehághatatlanság összebecsülésének feladatát tűzte maga elé. A mai világ nemzetközi politikai, világgazdasági és társadalmi feszültségekkel terhes, robbanásveszélyes közegében életfon-

tosságú a bizalom és a megértés, a barátság légköre, és az ezek megalapozásához nélkülözhetetlen párbeszéd. A filozófiai-világnezetű különbségeknél ezért jóval fontosabb, ami a marxista és a katolikus tudósokat a összekapcsolja: a világért érzett felelősség, a tudományi felelősség és a társadalmi cselekvés a veszélyek csökkentése és az emberi magatartás átalakítása érdekében — hangsúlyozta az Akadémia elnöke, majd Paul Poupard bíboros, a vatikáni Nem Hívők Titkárságának vezetője az eszmecsere katolikus résztvevőinek nevében mondott megnyitó beszédet.

Szines, szinkronizált szovjet film. Irta és rendezte: Gunar Cilinszkij. Fényképezte: Guido Szkulte. Zene: Ivar Vagner. Főbb szereplők: Martin Vilzonsz, Vizma Ozorina.

Idővel az ember megtanul együttélni. Nem olyan egyszerű kis gyakorlat ám ez: és még nem is csak a különönműek páros együttélésének nemkülönben jócskán rögös útkevervényeire kell gondolni. Együtt kell élni ezen a földön például az önhitt nagyképűséggel, a számító aljassággal, a korlátolt ostobasággal és a barbárkegyetlenséggel. És, hogy a világon mindenütt tenyészik barbarizmus, s ennek van egy roppant szabatos jogi kifejezése is: bűnözés — eléggé gyermeketeg evidencia lenne, ha... Ha nem emlékeznénk jól arra, hogy a XX. század középső évtizedében akadtak országok a civilizáltakat nevezett emberi világ Európának ne-

A szomszédban jártam

A Telepen

Egyetlen leckém van már csak hátra. Magam kértem, és örömmel megyek. Az ötödik napon, pénteken reggel buszra ülünk, és elmegyünk a Telepre. Ne sűrűre szervezett lakótelepet tessék érteni rajta, inkább Petőfitelepre gondoljanak. A házak családiasak-kertesek, némelyik kertben dolgozik is valaki. Úgy adódott, hogy szinte minden lakója magyar. A Petőfitelep viszont azért jutott eszembe, mert a város egyetlen magyar művelődési háza is itt van, és Petőfi nevével viseli.

A földszinti belépőnél két lista, az egyik magyarul, a másik szerbül kínálja javait az érdeklődőknek. Van itt néptánc, népi együttes, tamburazenekar, citerazenekar, harmonikazenekar, énekkar, asszonykórus, férfikórus, színjátszó csoport — külön a magyarul, külön a szerbül játszó —, a gyermekszínházszók ugyanúgy külön két csoportban, most indul a dzsesszbalett, jönnek a kézimunkázók, a hangszer- és énekeslisták is, és ismét két csoportban a szavalók. Először hirdetik a fotóklubot.

Nálunk társadalmi vezetőségnek hívják azt, ami itt elnökség. Nálunk erőltetve se akar működni, itt viszont ténylegesen irányít Magyar- rázat kellene hozzá, de nem nagyon találok érveket. Talán azért nem működik nálunk több évtizedes erőlködés után sem, mert tényleges vezetőszerepet mi csak papiroson számunk neki, és mert fölülről szervezzük. És a művelődési házainknak elszámolni is fölfelé kell, az itteniek viszont az elnökségnek csupán. Annak se úgy, mint testületnek, hanem úgy, mint mindenhol jelenlévő minden munkába bekapcsolódó kicsike gyülekezetnek. Acs József iskolaigazgató, az elnökség mostani feje. Kaszás Károly, Olajos Mihály és Dani Sándor vállalkozott egy rövid beszélgetésre, szavaikból szűröm le az összehasonlítás tételeit. Hamarosan az újjvidéki rádió magyar adásainak fiatal riportere is megjelenik.

A csoportokat szakosztályoknak hívják, tagjaik díjat fizetnek. Nem sokat, kétszáz dinárt csak. A korábbi mérték szerint mindössze két lángos árát. A hangszeresek ezért a pénzért gyakorolhatnak is az együletben. A szakosztályvezetőket megfizetik, de nem mindet.

Egy-egy tagjuk két-három

évig marad, az örökös, tag ritka. Elsdorja az élet, föl-sőbb iskolába megy, vagy behívják katonának. Egyetemisták is járnak ide, leginkább későbbi pályájukra készülve.

Ebben az évben körülbelül hatszázötven tagra számíthatnak. Létszámnak elég, fizetésnek kevés. (Tessék szorozni! Nem is ebből él a ház, hanem az előadásokból, Támogatást a szemléken való szereplések arányában kap csak. Aki tovább jut a községi — körzetnek fordítanam, leginkább városi központtal — szintről, az mehet a vajdaságra, aki ott is kiemelkedik, az akár a köztársaságit is megcélozhatja.

Itt persze meg kell állnunk egy szóra. Ha egy szavaló magyar verset mond, ki tudja érdemben elbírálni a köztársasági szemlén? Hátha csak külsőlegesen jelek alapján döntenek? Aki gesztikulálva, hangját hol megereztve, hol meg visszafogva szavaz, kedves lehet a zsűrinek, de nem biztos, hogy a lelkét mondja a versnek. Egyszerre igyekeznek meggyőzni a kilenc tagú elnökség jelenlévő négy tagja; mindig van olyan a bírálók között, aki magyarul is, és versül is ért. Hátrányt tehát senki nem szenvedhet, és részrehajlás se lehet.

Most is azt tervezik, minden kedden más-más szakosztály rendez társas estet. Bemutatkozás ez, és kapcsolattartás a többiekkel. Amatőrök napja is szerepel a tervükben, mert eddig is volt ilyen. Petőfihez akarták kötni, de rosszkor született és rosszkor is halt meg a költőnk. Szilveszterkor-üjévkor zárva kell tartaniuk a házat, mert hideg van, és nem tudják fűteni — téli szünet! —, amikor viszont elérte szerencsétlen végzete, ahhoz se igazodhatnak, mert nyár van, meleg, és megint szünet. Kénytelenek a Petőfi-brigád napjához kötni. Arról a magyar brigádról van szó, amelyik harcolt a németek ellen, együtt a többi nemzetiségiekkel, és elővíülhetetlen érdemeiket szerzett.

A „nagyközönség” 400-ig terjedhet, anfyian férnek be a nagyterembe. Amikor a gombosiak jöttek szerepelni, akkor is teltházuk volt, ha magyar együttes jön, akkor is az van. Október végén a jászvári kamaragyűjtést várják, a pécsiakkal két-évenként van cserekapcsolatuk. Aki kívülről jönnek, máshová is elmennek, ha már itt vannak.

Járják ők is a Vajdaságot is, elsődleges szempontjuk a hagyományápolás. Öltözetben is, műsorban is. Más nemzetiségűekkel is összekötik kirajzásaikat. Csereműsoraikkal a szlavóniai magyarság hagyományait is szeretnék ápolni. Van ugyan olyan vélemény, jobb lenne, ha csak a magukét ápolnák, a lehető legjobban, de sokan nem értenek egyet vele. Ápolni, és segíteni ápolni! — ez a ki nem mondott jel-szavuk. Hát önmegelégedési jogot kaptak a nemzetiségiek, élni is tudniuk kell vele.

Ahol viszont ennyire a hagyományokra épül az egész esztendő munkája, veszély is fenyeget. Hátha előjönnek például a színjátszóknál a népszínműnek nevezett silányságok? Hajt-hajta ugyanaz az igyekezet, mégis egészen más lesz az eredmény. Hamar meggyőzőnek, aggodalmannak semmi alapja sincsen. Inkább agyonmodernizált újak akar-nak lenni. A kísérleti stúdió például a legmeredekebb ellenpontot műveli.

Telepi esték címmel, a házbán működő könyvtárral közösen irodalmi esteket, író-olvasó találkozókat szoktak szervezni. Mindig népe-sek, mert mindig érdekesek ezek az estek. Jeles írók évfordulóit is meg szokták így ülni. Most az egész egyület főnnállásának harmincötödik fordulójára készülnek. Bűszkén mondják, a többi nemzetiségnek nincsen külön háza, csak a magyaroknak. Némi rágódás után: pedig jó lenne, ha nekik is lenne. Érdekes jelenség: a hejehujás esteket jobban szereti a közönség, mint a nagyon komolyakat, de egy író-olvasó találkozó éjjel után egy óráig is el szokott tartani.

Az őszinte szándék és a gazdasági kényszer együtt követeli, hogy a munkaszervezetekkel (=vállalatokkal) is szoros kapcsolat legyen. Műsört adnak, a cipőgyáriak pedig megalapítják a táncosok csizmáit. Előfordul per-se, hogy pénzt is kapnak támogatásként.

A pénzért is, de az együtt-lét örömeért is rendezik szívesen a halvacsorákat, az almabálákat és a szőlőbálákat. A mi népművelésünk mostanában kezd újra föl-fedezni ezeket a lehetőségeket, szintén az együttlét örömeért.

Horváth Dezső

Féktelenül

Pályázat

A Moszkvai Rádió magyar adásainak szerkesztősége idén is meghirdette orosz nyelvi műveltségi pályázatát. A résztvevőknek a következő négy kérdésre kell válaszolniuk:

1. Mely orosz szavakat értik meg Magyarországon fordítás nélkül?
2. Milyen képzettségszótárakat idéz fel ez a név: Katyusa? (A válasz több pontot ér, ha a pályázó közli Katyusa kapcsolatát a XII. moszkvai VIT-tel.)
3. Mely orosz írók és költők mely műveit ültették át elsőként magyar nyelvre?
4. Mi a magyarázata az orosz nyelv iránt mutatkozó élénk érdeklődésnek?

A válaszokat, amelyek magyarul is-megírhatók, legkésőbb október 20-ig kell postára adni a következő címmel: Rádió, magyar osztály, Moszkva. A borítékra ráírandó: Orosz nyelvi pályázat.

Eredményhirdetés december 14-én lesz. A helyes válaszadók között két köthetes szovjetutazást sor-solnak ki.

Domonkos László